

T. XVII (2014) Z. 2 (34)
ISSN 1509-1074

**ROCZNIK
HISTORII PRASY POLSKIEJ**

Some forgotten magazines of
student academic societies at
the Catholic University
of Lublin,
1944–1989

**Zapomniane
czasopisma
studenckich kół
naukowych KUL
(1944–1989)**

Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
ul. Bojarskiego 1
PL 87-100 Toruń
e-mail: bcentek@umk.pl

**Barbara
CENTEK**

KEY WORDS:

History of the Polish press (1944–1989), student
academic periodicals, student academic societies,
the Catholic University of Lublin (KUL)

SŁOWA KLUCZOWE:

czasopisma studenckie,
studencki ruch naukowy, KUL,
1944–1989

ABSTRACT

As soon as the hostilities of World War II were
over, the Catholic University of Lublin (KUL)
saw the revival of various student academic
societies. They were also keen to publish their
own bulletins and magazines.
Between 1944 and 1989 the KUL student
academic societies launched at
least 26 periodicals. Some of them
are still waiting to be catalogued
and researched.

ABSTRAKT

Po zakończeniu drugiej wojny światowej,
na KUL bardzo szybko odradzały się studenckie
koła naukowe, powstawały też nowe, a wyrazem
ich aktywności były m.in. wydawane przez nie
czasopisma. Od 1944 do 1989 r. z ramienia
działających na KUL kół naukowych ukazywało
się łącznie co najmniej 26 pism, jednak nie
wszystkie z nich doczekały się opracowań
w literaturze przedmiotu czy chociażby
wzmianek w opublikowanych bibliografiach.

Streszczenie

Pierwsze na KUL studenckie koła naukowe powstały już w 1919 r. Z chwilą wybuchu drugiej wojny światowej na lubelskiej uczelni działało już ich dwanaście. Organizacje te szybko odradzały się po zakończeniu działań wojennych, a wyrazem ich aktywności były wydawane przez nie czasopisma. Największym dorobkiem w tym zakresie poszczycić się mogło Koło Polonistów Studentów KUL, z inicjatywy którego ukazywało się łącznie dziewięć tytułów prasowych, w tym „Polonista”, który z przerwami wydawany był od 1951 do 1973 roku. Jednak obok tego popularnego periodyku były też inne, których na próżno by szukać w literaturze przedmiotu czy opublikowanych bibliografiach. W grupie tej znalazły się takie pisma jak „Ancona”, „Grafofil”, „Arachne”, „Chałtura”, „Biuletyn Koła Pedagogicznego Studentów KUL”, trzecia edycja „Filozofii”, druga edycja „Horyzontów”, „Teczka Historyczna”, „Materiały Dyskusyjne”, „Raptularz”, „Wokanda” i „Zwrot”.

Badanie studenckich inicjatyw wydawniczych nie jest zadaniem łatwym, pisma te na ogół ukazywały się w bardzo małym nakładzie (niejednokrotnie wynoszącym zaledwie kilka egzemplarzy), często nielegalnie, a ich żywot nierzadko kończył się po opublikowaniu kilku bądź nawet jednego numeru. Trudno się zatem dziwić, że owoce studenckiej działalności wydawniczej są trudno dostępne — po wielu z nich ślad bezpowrotnie zaginął, niektóre zachowały się tylko częściowo, a te które przetrwały są często mało czytelne. Bywają też takie, które zostały wprawdzie odnotowane i o których istnieniu w przeszłości dowiedzieć się można z licznych opracowań poświęconych temu zagadnieniu, a których na próżno by szukać w publicznych bibliotekach czy archiwach. Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie kilku czasopism będących wytworem pracy studenckich kół naukowych, działających w strukturach KUL w latach 1944–1989, a które nie zostały odnotowane w opublikowanych bibliografiach¹.

Pierwsze na KUL studenckie koła naukowe powstały już w 1919 r. — w niepełna rok po utworzeniu uczelni. W chwili wybuchu drugiej wojny światowej istniało ich już dwanaście. Organizacje te bardzo szybko też odradzały się po

¹ Mowa tu o bibliografiach Lubelszczyzny: *Bibliografia Lubelszczyzny 1944–1964*, cz. 1, Lublin 1967, cz. 2, Lublin 1974, *Bibliografia Lubelszczyzny 1965–1970*, Lublin 1982, *Bibliografia Lubelszczyzny 1971–1975*, Lublin 1994, *Bibliografia Lubelszczyzny 1976–1980*, Lublin 2004, *Bibliografia Lubelszczyzny 1981–1985*, Lublin 2006, *Bibliografia Lubelszczyzny 1986–1990*, Lublin 2007 oraz *Katalog czasopism lubelskich*, oprac. H. Wolska, Lublin 1974; bibliografiach prasy studenckiej: A.K. Waśkiewicza, *Bibliografia*, [w:] *Czasopisma studenckie 1945–1970*, [cz. 1], pod red. A.K. Waśkiewicza, Warszawa 1975, s. 301–154; tenże, *Czasopisma studenckie 1971–1976*, [cz. 2], pod red. A.K. Waśkiewicza, Warszawa 1977, s. 271–303; katalogach prasy polskiej: *Katalog prasy polskiej*, pod red. J. Burczaka, Warszawa 1957, *Katalog prasy polskiej*, Warszawa 1960, *Katalog prasy polskiej*, Warszawa 1963, ogólnopolskich bibliografiach wydawnictw ciągłych: *Bibliografia prasy polskiej 1944–1948*, Warszawa 1966, *Bibliografia czasopism i wydawnictw zbiorowych 1958*, Warszawa 1960; *Bibliografia czasopism i wydawnictw zbiorowych 1959*, Warszawa 1962, *Bibliografia czasopism i wydawnictw zbiorowych 1960*, Warszawa 1962, *Bibliografia czasopism i wydawnictw zbiorowych 1971*, Warszawa 1974, *Bibliografia czasopism i wydawnictw zbiorowych 1972–1974*, Warszawa 1978, *Bibliografia wydawnictw ciągłych 1976–1980*, Warszawa 2004, *Bibliografia wydawnictw ciągłych 1981*, Warszawa 1984, *Bibliografia wydawnictw ciągłych 1982*, Warszawa 1987, *Bibliografia wydawnictw ciągłych 1983*, Warszawa 1990, *Bibliografia wydawnictw ciągłych 1984*, Warszawa 1992, *Bibliografia wydawnictw ciągłych 1985–1989*, Warszawa 2006, *Bibliografia Wydawnictw Ciągłych Nowych, Zawieszonych i Zmieniających Tytuł 1985–1994*, Warszawa 1996.

zakończeniu działań wojennych, jednocześnie powstawały nowe², a wyrazem ich aktywności były m.in. inicjowane i redagowane przez nie czasopisma, które niejednokrotnie okazywały się wydawnictwami o trwałym charakterze.

Jedną z aktywniejszych studenckich organizacji było Koło Polonistów Studentów KUL, które od 1919 r. nieprzerwanie się rozwijało. Szczególną aktywność przejawiało pod wpływem wielkiego przyjaciela młodzieży, kuratora Wiktora Hahna. Już w okresie międzywojennym koło prowadziło działalność wydawniczą, wydano wówczas jednodniówkę pt. „Na sprowadzenie prochów Juliusza Słowackiego” (1927) oraz redagowano miesięcznik „Nurty” (1932–1933)³. Po wyzwoleniu z hitlerowskiej okupacji, koło wznowiło działalność w dniu 24 marca 1946 roku⁴. Celem reaktywowanego stowarzyszenia było „planowanie, organizacja i publikacja słowem lub drukiem zbiorowej pracy naukowej, artystycznej i krytycznej członków koła w dziedzinie literatury i języka polskiego”⁵. Zgodnie z powyższym zapisem, podobnie jak przed wojną, tak i tym razem członkowie koła podjęli się działalności wydawniczej. Spośród licznych inicjatyw o tym charakterze, największą popularnością cieszył się „Polonista”, który doczekał się kilku edycji, którego zmienne były dzieje i o którego istnieniu dowiedzieć się można nie tylko ze wspomnianych bibliografii⁶, ale również licznych opracowań poświęconych prasie studenckiej⁷. Nieco

² S. Kunowski, *Z przeszłości studenckich kół naukowych KUL*, „Zeszyty Naukowe KUL” 1962, nr 4, s. 150–151.

³ Tamże, s. 150.

⁴ Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego [dalej: A KUL], Koło Polonistów Studentów KUL. Sprawozdania 1946–1990, t.b.s., Sprawozdanie z dotychczasowej działalności Koła Polonistów Studentów KUL (16 VI 1946); tamże, Sprawozdanie z działalności Koła Polonistów Studentów KUL za czas powojenny (bez daty).

⁵ Tamże, Materiały dotyczące działalności Koła i Polonistów Studentów KUL w latach 1946–1958.

⁶ Zob. np. A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...*, [w:] *Czasopisma studenckie...*, [cz. 1], s. 309, poz. 50; tenże, *Bibliografia...*, [cz. 2], s. 274, poz. 50; *Katalog czasopism lubelskich...*, [cz. 3], s. 49, poz. 1524, *Bibliografia Lubelszczyzny 1944–1964*, cz. 2..., s. 29, poz. 126; *Bibliografia Lubelszczyzny 1965–1970...*, s. 32, poz. 113; *Bibliografia Lubelszczyzny 1971–1975...*, s. 29, poz. 149, *Katalog prasy polskiej*, Warszawa 1960, s. 72, poz. 166, *Katalog prasy polskiej*, Warszawa 1963, s. 81, poz. 169.

⁷ Zob. np. W. Górny, *Koła naukowe*, [w:] *Katolicki Uniwersytet Lubelski w oczach wychowanków. Założenia wspomnienia sprawozdania*, pod red. M. Rechowicza, J.S. Łosia, I. Sławińskiej, C. Zgorzelskiego, Lublin 1958, s. 84; J. Smoarski, *Afisz w bramie*, „Więź” 1960, nr 9, s. 156–157; S. Kunowski, *Z przeszłości...*, s. 152; A. Chruszczewski, *Organizacje akademickie KUL w latach 1944–1968*, „Więź” 1968, cz. 1, nr 9, s. 144; A.K. Waśkiewicz, *Czasopisma studenckie w PRL*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1972, nr 4, s. 22–23, 26; M. Miśkowiec, *Lubelskie czasopisma studenckie (1944–1976)*, [w:] *Prasa lubelska. Tradycje i współczesność*, pod red. J. Jarowieckiego, J. Myślińskiego, S. Słomkowskiej, W. Śladkowskiego, Lublin 1986, s. 315–317; W. Michalski, *Lubelskie czasopisma studenckie*, [w:] *Czasopisma studenckie...*, [cz. 1], s. 56–58; tenże, *Lubelskie czasopisma studenckie*, [w:], *Czasopisma studenckie...*, [cz. 2], s. 67–70, 72; tenże, *Czasopisma lubelskich studentów*, [w:] *Prasa studencka (Materiały na seminarium „W kręgu studenckiej prasy nieprofesjonalnej”)*, pod red. A. Bucka, Zielona Góra 1980, s. 149, 157, 163–164.

mniej znane wytwory pracy Koła Polonistów Studentów KUL to „Zeszyt Sekcji Twórczości Własnej”⁸, „Prace Sekcji Językoznawczej”⁹, „Archiwum Tłumaczeń z Teorii Literatury i Metodologii Badań Literackich”¹⁰ oraz „Historycznoliterackie Prace Ćwiczeniowe”¹¹.

Kolejne periodyki będące dziełem studentów polonistów KUL to „Grafofil”, „Chałtura”, „Ancona” i „Arachne”, z których każde najprawdopodobniej miało charakter efemeryczny. Trudno się zatem dziwić, że pisma te nie zostały uwzględnione we wspomnianych bibliografiach. Najstarszym z wymienionych pism był „Grafofil”, którego pierwszy, i jak sugeruje W. Michalski prawdopodobnie nie ostatni numer¹², ukazał się za okres od października 1976 do marca 1977 roku. Jedyne znany zeszyt wydrukowany został w formacie 20x30 cm i objętości 68 stron. Pisemko rozprowadzane było wyłącznie na terenie uczelni, a jego nakład wynosił 5 egzemplarzy¹³. Jego komitet redakcyjny tworzyły takie osoby, jak Zdzisław Bradel, Jacek Giszczak, Leonard Górski i Krzysztof Paczuski. W otwierającej inauguracyjny numer „Nocie” redakcja powołała się na wydawnicze tradycje Koła oraz zwróciła uwagę na prze-

⁸ Opis bibliograficzny „Zeszytu Sekcji Twórczości Własnej” znaleźć można zarówno w bibliografiach (zob. np. A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...*, [w:] *Czasopisma studenckie...*, [cz. 1], s. 310, poz. 51), jak również niektórych opracowaniach (zob. np. W. Michalski, *Lubelskie...*, [w:] tamże, s. 56; tenże, *Czasopisma lubelskich studentów...*, s. 157; M. Miśkowiec, *Lubelskie czasopisma studenckie...*, s. 316).

⁹ „Prace Sekcji Językoznawczej” zostały odnotowane zarówno w bibliografiach (zob. np. A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...*, [w:] *Czasopisma studenckie...*, [cz. 1], s. 316, poz. 76), jak również w literaturze przedmiotu (zob. np. W. Górny, *Koła naukowe...*, s. 85, W. Michalski, *Lubelskie...*, [w:] *Czasopisma studenckie...*, [cz. 1], s. 57; tenże, *Czasopisma lubelskich studentów...*, s. 157, A.K. Waśkiewicz, *Czasopisma studenckie...*, s. 22; M. Miśkowiec, *Lubelskie czasopisma studenckie...*, s. 315–316).

¹⁰ Bibliografie wskazujące na istnienie „Archiwum Tłumaczeń z Teorii Literatury i Metodologii Badań Literackich” to m.in.: A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...*, [cz. 1], s. 335, poz. 188, [cz. 2], s. 280, poz. 188; *Bibliografia Lubelszczyzny 1965–1970*, Lublin 1982, s. 26, poz. 34; *Bibliografia Lubelszczyzny 1981–1985*, Lublin 2006, s. 28, poz. 30; *Bibliografia wydawnictw ciągłych 1982*, Warszawa 1987, s. 30, poz. 150; *Bibliografia wydawnictw ciągłych 1976–1980*, Warszawa 2004, s. 23, poz. 199; zaś pozycje z literatury przedmiotu sygnalizujące istnienie tego pisma to m.in.: W. Michalski, *Lubelskie...*, [w:] *Czasopisma studenckie...*, [cz. 1], s. 61; tenże, *Czasopisma lubelskich studentów...*, s. 164, 175, 181; M. Miśkowiec, *Lubelskie czasopisma studenckie...*, s. 316.

¹¹ Opisy tego pisemka znajdują się m.in. w takich bibliografiach jak: A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...*, [cz. 2], s. 288, poz. 351; *Bibliografia Lubelszczyzny 1976–1980*, Lublin 2004, s. 27, poz. 74; *Bibliografia Lubelszczyzny 1981–1985*, Lublin 2006, s. 31–32, poz. 64; *Bibliografia wydawnictw ciągłych 1976–1980*, Warszawa 2004, s. 141, poz. 1292; *Bibliografia wydawnictw ciągłych 1981*, Warszawa 1984, s. 100, poz. 789; *Bibliografia wydawnictw ciągłych 1984*, Warszawa 1992, s. 108, poz. 948; na temat tego wydawnictwa traktują również takie opracowania, jak: W. Michalski, *Lubelskie...*, [w:] *Czasopisma studenckie...*, [cz. 2], s. 68, 72; tenże, *Czasopisma lubelskich studentów...*, s. 181.

¹² W. Michalski, *Czasopisma lubelskich studentów...*, s. 175.

¹³ Tamże, s. 182.

żywany od pewnego czasu okres stagnacji. Ten ostatni stał się tematem dyskusji, w trakcie której zrodził się pomysł powołania nowego pisma, jakim był „Grafofil”. Stąd w jego wstępie napisano:

W nie tak dawnych czasach studentów polonistyki charakteryzowały jakby większa aktywność i zaangażowanie w to, co ogólnie określa się życiem literackim. Wyrazem tego było wydawanie co jakiś czas kolejnych numerów „Polonisty” i organizowanie spotkań ze znaczącymi w kraju twórcami literatury. Nie należy nikogo przekonywać, że takie formy działania polonistów wpływały korzystnie na szeroko pojęte życie studentów naszej uczelni. Niestety, trzeba to powiedzieć, ostatnie lata były pod tym względem, oględnie mówiąc chude.

W dalszej części redakcja wyraziła nadzieję, że oddawany do rąk czytelników numer stanie się początkiem „szeregu inicjatyw, które sprawią, iż wrzenie duchowe braci studenckiej obejmie obok okresów sesji egzaminacyjnej — cały rok akademicki”¹⁴.

Na treść publikacji złożyły się głównie utwory literackie — zarówno poetyckie¹⁵, jak i prozatorskie¹⁶, ale nie zabrakło również esejów¹⁷ oraz tłumaczeń autorów zachodnioeuropejskich¹⁸.

Podobny do „Grafofila” charakter miało piśmanko pt. „Arachne”, będące „Miesięcznikiem Studentów Filologii Polskiej”, którego ukazały się dwa numery — odpowiednio w lutym i marcu 1981 r. Przygotowując do druku pierwszy zeszyt przedstawiciele redakcji napisali o sobie i swoich planach:

Jesteśmy (najczęściej) w połowie tych studiów. Nie posiadamy więc tzw. warsztatu formalnego i treściowego, nie chcemy tedy rościć sobie pretensji do naukowości. Nie chcemy również by pismo nasze było rodzajem wstępu do działalności naukowej (...) pismo prezentować będzie nas, w chwili obecnej. Pisać będziemy interpretacje, opinie, przekłady, utwory prozą, poezje. Ważnym jest to aby utrwać nas takimi, jakimi jesteśmy obecnie, a jakimi prawdopodobnie za lat dziesięć nie będziemy.

¹⁴ Nota, „Grafofil” 1977, nr [1], s. 2.

¹⁵ Zob. np. K. Paczuski, *Polonez różą w gardle*, „Grafofil” 1977, nr [1], s. 3; tenże, *Rzecz o dumie, albo дума o rzeczy (do rzeczy)*, tamże, s. 4–5; L. Górski, *Improwizacje*, tamże, s. 24; tenże, *W tobie*, tamże, s. 26; J. Giszczak, *W Afryce nie reny lapońskie...*, tamże, s. 32; H. Sulczewska, *[Jesteś Piłatem...]*, tamże, s. 37; A. Młotkowska, *[w tym mieście...]*, tamże, s. 40; J. Bartmiński, *Rozmowa w wodzie*, tamże, s. 51; T. Hofmański, *Ostatni śpiew*, tamże, s. 53; L. Szpargała, *Sąd sumienia*, tamże, s. 57; Z. Bradel, *Przejazdem w Lublinie*, tamże, s. 65.

¹⁶ Zob. np. A. Łuczeńczyk, *...I lbem o drzewo...*, „Grafofil” 1977, nr [1], s. 6–14; L. Górski, *Mesi i Lesi albo mały dziwny świat*, tamże, s. 17–23; K. Paczuski, *Pojedynek*, tamże, s. 43–49.

¹⁷ Zob. K. Paczuski, *Tandeta klasy zerowej*, „Grafofil” 1977, nr [1], s. 27–31.

¹⁸ Zob. A.V. Rijsewijk, przeł. K. Paczuski, *The lady with the orange-juice fingernails (Pani o paznokciach koloru soku pomarańczowego)*, „Grafofil” 1977, nr [1], s. 33–36.

Dalej autorzy zaznaczyli, że „Arachne” nie jest pismem studentów jednego roku czy też jakiejś zamkniętej grupy, ale pismem całej polonistyki KUL, a w przyszłości być może stanie się organem wszystkich związanych z uniwersytetem humanistów¹⁹.

Periodyk ukazywał się jako „pismo przeznaczone do użytku wewnętrznego” a drukowany był w objętości 8 stron formatu 21x31 cm i nakładzie wynoszącym 60 egz. Komitet redakcyjny pisemka tworzyli: Mieczysław Słonina, Jerzy Rekieć, Alicja Olejnik, Bernadeta Kuczera-Chachulska, Tomasz Chachulski i Ewa Dziedzic. Zawartość treściowa „Arachne” była bardzo podobna do zawartości „Grafofila”, a złożyły się na nią utwory poetyckie²⁰ i prozatorskie²¹, przekłady²² i recenzje²³.

Kolejnym wydawnictwem, które zaistniało za sprawą Koła Polonistów było czasopismo „Ancona”, które najprawdopodobniej ukazywało się w pierwszej połowie lat osiemdziesiątych, jednak poza odnalezioną jedną wzmianką o istnieniu tego pisma²⁴, autorce nie udało się dotrzeć ani do samego periodyku, ani do żadnych informacji na jego temat.

W 1989 r. studenci filologii polskiej KUL po raz kolejny podjęli próbę stworzenia własnego organu, czego rezultatem był periodyk „Chałtura”, którego pierwszy i chyba jedyny numer ukazał się w grudniu tego roku. Także na łamach tego pisma, w jednym z artykułów znalazły się wyrazy uznania skierowane pod adresem twórców ukazującego się niegdyś „Polonisty”. Jednocześnie wyrażono ubolewanie nad faktem, że od lat członkowie polonistycznego koła nie potrafią zdobyć się na równie trwale i ambitne przedsięwzięcie. Napisano wówczas:

Kiedyś studenci nie bali się ośmieszania. Czołowym pismem sekcijnym był wydawany w latach 1958–1960 i 1966–70 „Polonista” [...]. [Pismo] było odbiciem autentycznych więzi środowiskowych, dyskusji i pasji. Świadczyło swym istnieniem o randze polonistyki na KUL-u. [...] Niemal od dwudziestu lat nie ma równie dobrego pisma!²⁵.

Stąd tym bardziej znalazły uzasadnienie prowokacyjne słowa wstępu do „Chałtury”, w którym zaakcentowano potrzebę odrodzenia studenckiej aktywności. Dziełąc się z czytelnikami własnymi refleksjami, redakcja napisała bowiem:

¹⁹ Dłatego, „Arachne” 1981, nr 1, s. 1.

²⁰ Zob. np. A. Kister, [Wiersze], „Arachne” 1981, nr 1, s. 2; J. Rekieć, *Ironia*, tamże 1981, nr 2, s. 1; B. Kuczera, [Wiersze], tamże 1981, nr 2, s. 4; *Przejrzanie*, tamże 1981, nr 2, s. 5.

²¹ Zob. np. A. Kister, [bez tytułu], „Arachne” 1981, nr 1, s. 4–5; T. Hofmański, *Kiedy przyjeżdża stara kobieta*, tamże 1981, nr 2, s. 3; *Z dzienników Witolda Gombrowicza*, tamże 1981, nr 1, s. 7–8.

²² Zob. np. Ch. Baudelaire, *Obcy*, „Arachne” 1981, nr 1, s. 1; K. Brandys, *Miesiące*, tamże 1981, nr 2, s. 7–8.

²³ Zob. T. Chachulski, *Wystawa*, „Arachne” 1981, nr 2, s. 5.

²⁴ A KUL, TN KUL, Korespondencja 1986–87, t.b.s., [Pismo z Wydawnictwa współczesnego do] KUL (6 XI 1985); tamże, [Pismo do] Wydawnictwa Współczesnego w Warszawie (20 I 1986).

²⁵ P. Kurkowski, *Upadek „Polonisty”-ki*, „Chałtura” 1989, nr 1, s. 3.

Niby nic wielkiego, a jednak jest to wyzwanie rzucone marazmowi, w którym gnuśniały dotychczas, przynajmniej za naszej kadencji, kręgi polonistów. Wyzwanie, które być może skazane będzie na porażkę, a które jednak może stać się przyczynkiem do stworzenia prawdziwego środowiska. Cała nadzieja sprowadza się do odpowiedzi na problematyczne pytanie, czy gnuśniejący dotychczas poloniści zdołają wskresić w sobie trochę zapału i zdobędą się na współpracę z pismem. Redakcja składająca się z kilku zapaleńców sama nie podoła — to oczywiste! (...) Chcemy, nie czekając dłużej, nie czekając na lepsze teksty udowodnić wszystkim, że jest możliwa realizacja naszej własnej, studenckiej inicjatywy, bez prowadzenia za przysłowiową rączkę! Chcemy by przynajmniej większość z nas uwierzyła, że można coś zrobić, coś co da nam prawdziwą satysfakcję. Chcemy by była to wspólna literacka trybuna polonistów, dzięki której będziemy mieli lepszy wgląd w rozwój naszych twórczych zainteresowań²⁶.

Niestety i tym razem nie udało się stworzyć pisma o trwałym charakterze. Jedyne znany numer liczył 16 stron formatu A5 i charakteryzował się stosunkowo ciekawą szatą graficzną, która była dziełem Piotra Krukowskiego. On też wspólnie z Wojciechem T. Piechem odpowiadał za całość pisma. Z tym dwuosobowym zespołem współpracowali E. Dudzińska, P. Karpiuk, Andrzej Mańka, P. Prasula, Paweł Próchniak i Artur Przystupa.

Na łamach pismka swe odbicie znajdowały próbki literackiej twórczości zarówno w formie utworów poetyckich²⁷, jak i prozatorskich²⁸, a także doniesienia ze świata kultury²⁹.

Mniej prężnie od polonistów działali studenci innych filologii. I tak Koło Anglistów Studentów KUL wydawało półrocznik pt. „Se Scop”, zaś Koło Studentów Filologii Klasycznej KUL redagowało miesięcznik pn. „Coccinella. Comentarium singulis mensibus editum”. Oba tytuły należą do grupy czasopism odnotowanych przez bibliografię³⁰, ale niestety nie zachowanych w publicznych księgozbiorach.

²⁶ *Słowo od redakcji*, „Chałtura” 1989, nr 1, s. 1–2.

²⁷ Zob. np. W.T. Piech, *Zapaść*, „Chałtura” 1989, nr 1, s. 6; P. Próchniak, [Już nie zdążymy...], tamże, s. 9.

²⁸ Zob. np. W.T. Piech, *Jak być?*, „Chałtura” 1989, nr 1, s. 4; A. Przystupa, *Etiuda II (Bezsenność)*, tamże, s. 5; A. Mańka, *Nowa generacja*, tamże, s. 7; P. Krukowski, W.T. Piech, *Koncert*, tamże, s. 8.

²⁹ Zob. np. W.T. Piech, *J.J. Szczepański o SPP*, „Chałtura” 1989, nr 1, s. 10–11; P. Krukowski, *Rysunek z natury*, tamże, s. 11; p.t.w., *Miejsce literatury*, tamże, s. 13.

³⁰ „Se Scop”, zob. A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...*, [cz. 1], s. 311, poz. 53; „Coccinella”, zob. tamże, s. 327, poz. 145. Pisma te nie zostały też pominięte przez opracowania poświęcone studenckiemu czasopiśmiennictwu, zob. np. W. Michalski, *Lubelskie czasopisma...*, [cz. 1], s. 57, 61; tenże, *Czasopisma lubelskich studentów...*, s. 158, 165; A.K. Waśkiewicz, *Czasopisma studenckie...*, s. 22, 26; M. Miśkowiec, *Lubelskie czasopisma studenckie...*, s. 316; J. Gomoliszek, *Uniwersyteckie pisma studenckie w Polsce w latach 1945–1989*, Toruń 2011, s. 87, 147, 411, 470.

Wyrazem aktywności powstałego w 1932 r. Koła Pedagogicznego Studentów KUL³¹ było czasopismo pt. „Biuletyn Koła Pedagogicznego Studentów KUL”, o którym we wspomnianych bibliografiach nie zamieszczono choćby najmniejszej wzmianki. Pierwszy podwójny numer tegoż wydawnictwa ukazał się w 1952 r. W jego wstępie redakcja poinformowała:

Sekcja naukowa Koła Pedagogicznego Studentów KUL przystąpiła do opracowywania Biuletynów, na które będą się składały pierwsze poczynania naukowe członków Koła. Przyjęto za zasadę planowe, zespołowe i monograficzne ujmowanie zagadnień pedagogicznych celem szkieletowego informowania, budzenia zainteresowań oraz ułatwiania pracy badawczej szczególnie przez zbieranie bibliografii. Rozwój „Biuletynu” zależy jedynie od aktywnego udziału możliwie wszystkich członków Koła w pracach poznawczych, dlatego też Zespół Redagujący apeluje do każdego czytelnika o współpracę³².

Zgodnie z powyższą zapowiedzią, każdy zeszyt „Biuletynu” miał charakter monograficzny i tak ukazały się numery poświęcone takim zagadnieniom, jak: dzieje uniwersytetów³³, bibliografia i bibliopsychologia, alkoholizm i pedagogika³⁴. Jedyny znany autorce numer ukazał się w postaci powielanego maszynopisu i zaopatrzony był w sztywną oprawę. Jego objętość wynosiła 32 strony formatu 21x29,7 cm.

W jednym, niestety niedatowanym, sprawozdaniu Koła znalazła się informacja, że „Koło Pedagogiczne przez parę lat wydawało swój biuletyn pt. «Pedagog» pisany na maszynie, razem 26 numerów wypełnionych pracami studenckimi”³⁵. Możliwe, że chodzi tu o „Biuletyn Koła Pedagogicznego”, który być może w pewnym okresie ukazywał się jako „Pedagog”, ale nie można też wykluczyć, że były to dwa różne pisma.

Podobnie jak Koło Polonistów, także Koło Historyków Studentów KUL nie porzekało na jednej tylko inicjatywie wydawniczej. Stowarzyszenie to powstało

³¹ A KUL, Koło Naukowe Studentów Pedagogiki KUL, t.b.s., Koło Pedagogiczne Studentów KUL [Sprawozdanie] (bez daty); tamże, Sprawozdanie z działalności w roku akademickim 1946/1947 (16 VI 1947).

³² *Słownko od redakcji*, „Biuletyn Koła Pedagogicznego Studentów KUL” [dalej: BKP] 1952, nr 1–2, s. 1.

³³ Zob. nr 1–2 z 1952. Na numer ten złożyły się następujące prace: *Geneza uniwersytetu*, BKP 1952, nr 1–2, s. 1–4; *Przemiany uniwersytetu*, tamże, s. 4–8; J. Wyrwicka, *Historia uniwersytetów katolickich*, tamże, s. 9–11; K. Poznański, *Uniwersytety rosyjskie i radzieckie*, tamże, s. 11–16; K. Moroz, *Uniwersytet Stefana Batorego*, tamże, s. 22–24; I. Zielińska, *Uniwersytet Jana Kazimierza*, tamże, s. 24–25; R. Warda, *Uniwersytet Poznański spadkobiercą Akademii Lubrańskiego*, tamże, s. 26–27; *Lublin miasto dwu uniwersytetów*, tamże, s. 28; A. Zdebska, *Akademia Zamojska*, tamże, s. 29.

³⁴ S. Kunowski, *Z przeszłości studenckich kół...*, s. 151.

³⁵ A KUL, Koło Naukowe Studentów Pedagogiki KUL, t.b.s., Koło Pedagogiczne Studentów KUL [Sprawozdanie] (bez daty).

w 1919 r., a po wojnie działalność wznowiło w 1946 r. Uznawano je za jedno z najprężniej działających kół w skali całego środowiska lubelskiego³⁶. Najbardziej znanym wydawnictwem Koła Historyków było piśmko pt. „Horyzonty”. Doczekało się co najmniej dwóch edycji, z czego o pierwszej z nich, która miała miejsce w 1955 roku³⁷, przeczytać można w opracowanej przez A.K. Waśkiewicza bibliografii³⁸ oraz w niektórych pracach z tego zakresu³⁹. Inaczej sytuacja wygląda w przypadku drugiej edycji, która przypadła na rok 1978 i w ramach której prawdopodobnie ukazały dwa numery pisma. Niestety wiadomości na temat pierwszego numeru okazały się bardzo enigmatyczne. Numer drugi zaś ukazał się w listopadzie, a jego przewodnim tematem była 40. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości. Na treść zeszytu złożyły się prace zawarte w trzech działach: „Artykułach”⁴⁰, „Recenzjach. Polemikach. Omówieniach”⁴¹ oraz „Kronice Wydarzeń”⁴².

Pismo wydane zostało wówczas w formacie 21 x 29,7 cm i liczyło 78 stron. Jego komitet redakcyjny tworzyli: pełniący obowiązki redaktora naczelnego Stanisław Borucki, zastępca Leszek Wojciechowski, sekretarz Maria Płachecka oraz Marek Dąbrowski, Andrzej Pawelczyk, Ryszard Rząd i s. Teresa Podgórska.

Niebekrytycznie na temat „Horyzontów” wypowiedział się Konrad Sałagan na łamach „Materiałów Dyskusyjnych” będących jedną z kolejnych inicjatyw wydawniczych KHS KUL. Napisał bowiem:

pomimo szacunku dla wysiłku osób, dzięki którym one powstały — idea tego pisma nie podoba mi się. Po pierwsze pismo to nie było zrozumiałe dla większości odbiorców [...] robiło je wąskie grono zainteresowanych, nie biorąc pod uwagę czytelnika. Robiono je po prostu „na siłę”. Drugą sprawą jest ambicja wydawania czegokolwiek. Najlepiej [...] gdyby owo „cokolwiek” naśladowało „Kwartalnik Historyczny” lub „Przegląd...”. Do

³⁶ A. Chruszczewski, *Organizacje akademickie...*, s. 144.

³⁷ Do listopada 1954 r. „Horyzonty” publikowane były w formie gazetki ściennej („Horyzonty”, *ich zadania i cele*, „Horyzonty” 1955, nr 1, bns.).

³⁸ Zob. A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...*, [cz. 1], s. 314, poz. 72.

³⁹ Zob. np. W. Michalski, *Lubelskie czasopisma...*, [cz. 1], s. 57; tenże, *Czasopisma lubelskich studentów...*, s. 158; A.K. Waśkiewicz, *Czasopisma studenckie...*, s. 22–23; M. Miśkowiec, *Lubelskie czasopisma studenckie...*, s. 316; D. Keller, *Koło Naukowe Historyków Studentów KUL w latach 1946–1967*, [w:] *Koło Naukowe Historyków Studentów KUL 1919–2004*, pod red. E.M. Ziółek, Lublin 2004, s. 65, 97, 102–104.

⁴⁰ Na dział ten złożyły się następujące artykuły: H. Mancewicz, *Roman Dmowski a niepodległość Polski*, „Horyzonty” 1978, nr [1], s. 1–34; P. Opzda, *Odrodzenie Polski w koncepcji J. Piłsudskiego w przededniu wojny powszechnej*, tamże, s. 35–50.

⁴¹ W dziale tym m.in. opublikowano: A. Pawelczyk, *Sprawozdanie z dyskusji pt. „Przeobrażenia w świadomości narodu polskiego u progu odzyskania niepodległości”*, „Horyzonty” 1978, nr [1], s. 35–50.

⁴² Na dział ten złożył się m.in. artykuł: *Z życia akademickiego studentów Historii KUL*, „Horyzonty” 1978, nr [1], s. 76–77. Zob. też Ł. Mulałak, *Koło Naukowe Studentów Historyków KUL w latach 1967–1981*, [w:] *Koło Naukowe Historyków Studentów KUL 1919–2004...*, s. 199.

zrealizowania tak ambitnego planu potrzeba szerokiego kręgu zainteresowanych, zainteresowanych aktywnie, a więc piszących polemizujących ze sobą, dyskutujących... A przecież oczywistą sprawą jest, że z lekceważenia odbiorcy [...] wynika niekomunikatywność, a co się z tym ściśle wiąże brak reakcji na daną publikację. Redakcja „kisi się we własnym sosie”, a materiały do zamieszczenia w następnym numerze nie napływają. „Czołowi” i „jedyni” pisarze „wypisują się” szybko i pismo, które zaczęło tak wysoko, przestaje się ukazywać⁴³.

Kolejne periodyki Koła Historyków Studentów KUL, których podobnie jak drugiej edycji „Horyzontów” na próżno by szukać w opublikowanych bibliografiach, zadebiutowały w 1985 r., a były to „Teczka Historyczna” (luty) i wyżej wspomniane „Materiały Dyskusyjne” (kwiecień).

Tytuł „Teczki Historycznej” nie był przypadkowy, miał on bowiem nawiązywać w ten sposób do wydawanych w Londynie „Tek Historycznych”, co z kolei miało sygnalizować pewne utożsamianie się z reprezentowaną przez te ostatnie linią ideologiczną, a jednocześnie akcentować opozycję w stosunku do wydawanych w Paryżu *masońskich* „Zeszytów Historycznych”⁴⁴. Ukazująca się z przerwami „Teczka Historyczna”, której do czerwca 1989 r. ukazały się 43 numery⁴⁵, formalnie była dziełem Sekcji Dziejów Najnowszych Koła, w praktyce zaś realizowana była za sprawą izolowanego środowiskowo, wąskiego grona osób, na którego czele stał przewodniczący tejże sekcji — Jerzy Cezary Malinowski. Oprócz niego w gronie twórców „Teczki” znaleźli się Andrzej Szlęzak, Tomasz Krochmal i Tomasz Murawski, a także osoby ukrywające się pod pseudonimami Alicja Boska i Wacław Piórowicz⁴⁶.

Malinowski uchodził za osobę niepokorną, akcentującą swoją odrębność i niezależność, czego przejawem był chociażby fakt, że wspomnianą gazetkę wydawał bez wiedzy Zarządu Koła. Głoszone na łamach „Teczki Historycznej” treści⁴⁷ wywo-

⁴³ K. Sałagan, *Czy ukaże się następny numer „Teczki Historycznej”?*, „Materiały Dyskusyjne” [dalej: MD] 1985, nr 1, s. 7. Autor artykułu zaznaczył też, że nie ma pewności czy „Horyzonty” były jedynym piśmie wydawanym w ostatnich latach przez KNH KUL.

⁴⁴ B. Wiaderny, Bernard Wiaderny [on-line]. Do: B. Centek. 18 Jul 2012, 16.14.33 [dostęp 18 lipca 2012]. Korespondencja osobista.

⁴⁵ W. Rotarski, *Materiały do bibliografii czasopism studenckich na KUL-u*, cz. II, 1982 — VI 1988, „Volta” 1989, nr 2, s. 7.

⁴⁶ M. Filipowicz, Re: *Czasopismo „Materiały Dyskusyjne”* [on-line]. Do: B. Centek. 6 May 2010, 23.03.50 [dostęp 7 maja 2010]. Korespondencja osobista; W. Rotarski, *Materiały do bibliografii...*, s. 7.

⁴⁷ Autorce znany jest tylko jeden numer (17 z 2 kwietnia 1986 r.) pisma. Na jego łamach dominowały teksty z zakresu historii najnowszej (A. Szlęzak, *Lewicowy zez*, „Teczka Historyczna” 1986, nr 17, s. 1–2; *Radzieckie próby usunięcia Fidela Castro*, tamże 1986, nr 17, s. 2–4); traktujące o ówczesnej sytuacji politycznej (A. Szlęzak, *Holenderskie kłopoty Kościoła katolickiego*, tamże 1986, nr 17, s. 7); donoszące o bieżących wydarzeniach jakie miały miejsce w KUL i w Lublinie (J. Malinowski, *Targowisko zawiści*, tamże 1986, nr 17, s. 4–6; TK, *Pytanie bez odpowiedzi*, tamże

ływały burze kontrowersji, zainicjowały m.in. jedną z najdłuższych w dziejach KUL polemik⁴⁸. Innym razem przyczyniły się do interwencji Komisji Rewizyjnej i zwołania pierwszego w dziejach Koła Sądu Koleżeńskiego, a w konsekwencji pozbawienia Malinowskiego praw korzystania z gabloty, w której wywieszane były poszczególne numery pisma i usunięcia go spośród członków Koła⁴⁹.

Pomimo tego i innych mu podobnych epizodów, Malinowski kontynuował przedsięwzięcie. W jednym z opracowań poświęconych prasie studenckiej lat osiemdziesiątych napisano: „Krótkie i czupurne teksty «Teczki» wzbudzały wielkie emocje na historii, były czytane chyba przez wszystkich i komentowane (także na wywieszonym egzemplarzu)”. Te bardzo różne formy reakcji na zawartość poszczególnych numerów periodyku były skrupulatnie odnotowywane w specjalnym, właśnie tej kwestii poświęconym dziale pisma, w którym to redakcja przytaczała „nieobyczajne wybryki swoich czytelników (urwanie dolnego rogu kartki, podkreślenie, głupie dopiski, przypalenie papierosem)”⁵⁰.

Silnie nasycona treściami ideologicznymi „Teczka Historyczna” ukazywała się w formacie A4, nakładzie ok. 5 egz. i objętości od 5 do 12 stron, a udostępniana była nie tylko za pośrednictwem wspomnianej gabloty, ale także w czytelnich prawa i polonistyki⁵¹. Na łamach ukazujących się równoległe „Materiałów Dyskusyjnych” na temat inicjatywy J.C. Malinowskiego cytowany wyżej Konrad Sałagan napisał:

akcentując samą inicjatywę kolegów redagujących „Teczkę” oceniam ich przedsięwzięcie jako bardzo pozytywne. Proszę nie zrozumieć że czynię to w oparciu o zasadę „z braku laku lepszy kit”. Nic podobnego, „Teczka” jest lepszym pismem niż dawne „Horyzonty”. Nikt przecież nie zaprzeczy że trafia ona do czytelnika, a inną sprawą są oceny poglądów politycznych, czy światopoglądu osób redagujących ją. „Teczka” przyciąga, porywa i zmusza do zajęcia jakiegoś stanowiska. Może wzbudzić aprobatę, polemikę lub pospolitą kłótnię — rzadko przechodzimy koło niej obojętnie. Takie cechy charakteryzują dobre pismo studenckie⁵².

Z kolei redaktor polemizujących z „Teczką” „Materiałów Dyskusyjnych” — Bernard Wiaderny, po wielu latach powiedział: „«Teczka» to jest temat sam w sobie

1986, nr 17, s. 7–8, *Informacje*, tamże 1986, nr 17, s. 8). Zob. też W. Rotarski, *Materiały do bibliografii...*, s. 8.

⁴⁸ Streszczona polemika opublikowana została na łamach MD (B. Wiaderny, [11 stycznia...], MD 1985, nr 1, s. 5-6).

⁴⁹ S. Kowalik, *Zarys dziejów Koła w latach 1981–2004*, [w:] *Koło Naukowe Historyków Studentów KUL 1919–2004...*, s. 222–223; W. Bobryk, Re: pytanie odnośnie „Teczki Historycznej” [on-line]. Do: B. Centek. 8 Jun 2011, 09.11.23 [dostęp 8 czerwca 2011]. Korespondencja osobista.

⁵⁰ W. Rotarski, *Materiały do bibliografii...*, s. 8.

⁵¹ Tamże, s. 7.

⁵² K. Sałagan, *Czy ukaże się...*, s. 8.

[...] forma jej tekstów — często krótkich i żywych była czymś nowym i ciekawym⁵³. Warto też podkreślić, że opublikowane na przestrzeni pięciu lat 43 numery pisma to unikatowe zjawisko w przypadku prasy studenckiej. Jak powiedział Wojciech Rotarski, „«Teczka» miała wyraźnie oblicze ideowe — dokładnie narodowe i nie była tolerowana. Ale trudno nie zauważyć pisma, które działało najdłużej i przyniosło najwięcej numerów. I to niezależnie od poglądów wyrażanych przez redakcję, czy zachowań na granicy hysterii⁵⁴».

To właśnie pod wpływem „Teczki” zrodził się pomysł utworzenia kolejnego pisma, które umożliwiłoby wymianę poglądów z „obozem” Jerzego C. Malinowskiego. I tak w dniu 27 marca, na walnym zebraniu KHS KUL powierzono Bernardowi Wiadernemu redagowanie „Materiałów Dyskusyjnych⁵⁵”. Na łamach ich inauguracyjnego numeru znalazł się postulat, by pismo miało charakter polityczny i polemizowało z poglądami „Teczki⁵⁶”. Po wielu latach redaktor „Materiałów” tak wspominał początki pisma: „Oczywiście ukazanie się «Teczki Historycznej» wpłynęło na moją aktywność. Przede wszystkim wybrana przez nie forma krótkich, często publicystycznych tekstów, uświadomiła mi, że tak też można (nie zawsze trzeba publikować naukowe teksty)⁵⁷. Zaś prezes Koła Historyków o nowej inicjatywie, za pośrednictwem jednego z pierwszych jej numerów powiedział: „Materiały Dyskusyjne» stanowią próbę realizacji [...] tego, co należy do najistotniejszych cech naszej kultury, a mianowicie dialogu”. W dalszej części wypowiedzi jej autor uznał: „Jaki będzie [...] kształt dialogu między nami, zależy od nas, od naszej odwagi pisanja, publikowania oraz umiejętności przyjmowania cudzej argumentacji⁵⁸”. O tym, że przystępując do prac nad periodykiem, redakcja nie miała jeszcze ostatecznie skryształizowanej linii programowej, świadczy wypowiedź redaktora naczelnego, który zaznaczył: „Pismo nasze nie posiada jeszcze określonego profilu. Zamierzamy wydawać pismo zgodnie z oczekiwaniami studentów⁵⁹”. W rezultacie na łamach „Materiałów Dyskusyjnych” publikowane były prace o charakterze historycznym⁶⁰,

⁵³ B. Wiaderny, Bernard Wiaderny [on-line]. Do: B. Centek. 9 Feb 2012, 16.32.27 [dostęp 9 lutego 2012]. Korespondencja osobista.

⁵⁴ W. Rotarski, Re: „Raptularz” [on-line]. Do: B. Centek. 09 Feb 2012, 10.14.37 [dostęp 9 lutego 2012]. Korespondencja osobista.

⁵⁵ B. Wiaderny, [27 marca...], MD 1985, nr 3, s. 1.

⁵⁶ K. Sałagan, *Czy ukaże się...*, s. 8. W odpowiedzi na tenże postulat, w numerze trzecim opublikowane zostały wypowiedzi innych członków Koła traktujące o tym, jak ich zdaniem winno wyglądać nowe pismo studenckie ([Po artykule...], MD 1985, nr 3, s. 22–23).

⁵⁷ B. Wiaderny, Bernard Wiaderny [on-line]. Do: B. Centek. 18 Jul 2012, 16.14.33 [dostęp 18 lipca 2012]. Korespondencja osobista.

⁵⁸ W. Zajączkowski, [„Materiały Dyskusyjne”], MD 1985, nr 3, s. 1.

⁵⁹ B. Wiaderny, [11 stycznia...], s. 1.

⁶⁰ W. Zajączkowski, *Żelazna Brygada*, cz. 1, MD 1985, nr 2, s. 1–[4]; cz. 2, nr 3, s. 9–11; T. Zych, *Uniwersytety ludowe w II RP*, tamże 1985, nr 3, s. 2–6; W. Croce, *O pozytywnym charakterze historii*, przeł. W. Zajączkowski, tamże 1985, nr 5, s. [2]–[6]; W. Zajączkowski, *Polacy*

polemiki⁶¹ i recenzje⁶², doniesienia z życia Koła i Uniwersytetu⁶³, a także wiersze⁶⁴. Dużo miejsca poświęcono dyskusji traktującej o studiowaniu na KUL⁶⁵ oraz relacjom ze świata muzyki autorstwa Mirosława Filipowicza ukrywającego się pod pseudonimem Beecham⁶⁶.

Oprócz B. Wiadernego w pracach nad pismem uczestniczyli: Grzegorz Gromadzki, Tomasz Deptuła, Mirosław Filipowicz, Adam Hlebowicz i Marek Wierzbicki. Do maja 1986 r. ukazało się dziesięć numerów tego wydawnictwa, którego podtytuł brzmiał „Pismo działające przy Kole Historyków Studentów KUL”. Jak po latach wspominał B. Wiaderny, w odróżnieniu od większości wydawanych wówczas na KUL studenckich pism, „Materiały” charakteryzowały się niezależnością — władze uczelni nie ingerowały w poruszane na łamach pisma treści. Redakcja nie musiała też zabiegać o nowych publicystów, bowiem ci ostatni sami zgłaszali chęć współpracy i dostarczali teksty do druku. Ciekawostką był również fakt, że pismo zamknięto z premedytacją. Usatysfakcjonowany osiągnięciami i popularnością zespół redakcyjny postanowił zakończyć przedsięwzięcie na dziesiątym numerze, w którym to pożegnano się z czytelnikami i podziękowano za współpracę⁶⁷. Podstawowe cechy prasoznawcze „Materiałów Dyskusyjnych” to format A4, nakład 3–4 egz. i objętość od 8 do 24 stron maszynopisu. Wraz z gazetką publikowana była Biblioteczka „Materiałów Dyskusyjnych”⁶⁸. Mimo że pismo ukazywało się w tak niskim nakładzie, to mogło docierać do całkiem pokaźnego grona odbiorców, bowiem — jak zauważył jego redaktor — wokół tej inicjatywy panował zawsze klimat życzliwości, wiele osób służyło radą, a składanych do druku tekstów często było więcej niż ze względu na ograniczone możliwości redakcja mogła opubliko-

na *Wileńszczyźnie*, tamże 1985, nr 6, s. [2]–[5]; T. Panfil, *Szczecin, grudzień 1970 — styczeń 1971*, tamże 1986, nr 8, s. 2–5.

⁶¹ W. Bogaczyk, *Kilka uwag nad tekstem Piotra Wierzbickiego*, MD 1985, nr 3, s. 7–8.

⁶² H. Łaszkiewicz, *O czengfengu, czyli jak Mao-Tse-tung zdobył władzę*, cz. 1, MD 1985, nr 1, s. 1–5; cz. 2., nr 2, s. [5]–[8]; SMB, *Uwagi na marginesie książki Piotra S. Wandycza „The United States and Poland”*, tamże 1985, nr 2, s. [9]–[10]; G. Gromadzki, *O książce Borysa Uspieńskiego*, tamże 1986, nr 8, s. [9]–[10].

⁶³ D. Sałata, *Jaki będzie Kullages*, 85, MD 1985, nr 2, s. [10]–[11]; G. Gromadzki, [*We wto-rek...*], tamże 1985, nr 3, s. [11]; A. Hlebowicz, (*Prawie*) *36 miesięcy na KUL*, tamże 1985, nr 3, s. 13; M. Dybowski, *Bartoszewski, KUL i studenci*, tamże 1985, nr 3, s. 19–21.

⁶⁴ J. Dzwonkowski, *Wiersze*, MD 1985, nr 3, s. 12.

⁶⁵ *O studiowaniu na KUL*, MD 1985, nr 4, s. [2]–[6], [11].

⁶⁶ Beecham, *Johannes Brahms czyli Złota Jesień niemieckiego romantyzmu*, MD 1985, nr 5, s. [16]–[17]; tenże, „*Carmen*” w *Lublinie czyli Perły i wieprze*, tamże 1986, nr 8, s. [12]–[13].

⁶⁷ Relacja Bernarda Wiadernego z dnia 9 lutego 2012 r. Notatki w posiadaniu autorki pracy.

⁶⁸ W ramach Biblioteczki „Materiałów Dyskusyjnych” ukazały się: *Statut Koła Historyków Studentów KUL*, Lublin 1986; T. Strzembosz, *Refleksje o Powstaniu Warszawskim*, Lublin 1986 (W. Rotarski, *Materiały...*, s. 6).

wać. Teksty były dyskutowane, komentowane i przekazywane dalej, zarówno wśród studentów, jak i kadry profesorskiej⁶⁹.

„Raptularz”, ukazujący się jako „Zeszyty Historyków Studentów KUL”, to tytuł kolejnego czasopisma będącego dziełem młodych historyków i przedstawicieli Samorządu Studenckiego. Pierwszy i jedyny numer tego pisma, wydrukowanego w formacie A5, objętości 48 stron i nakładzie wynoszącym 100 egz. przewidziany był na kwiecień, ale ostatecznie opublikowany został w październiku 1988 roku⁷⁰. W gronie twórców tegoż wydawnictwa znaleźli się: pełniący funkcję redaktora naczelnego Wojciech Rotarski oraz Witold Lechowski i Adam Masiulalis. Autorem zamieszczonej na okładce ilustracji był Adam Niedbał. We wstępie do ogłoszonego drukiem numeru, redakcja wyjaśniła:

zamierzamy publikować tu przede wszystkim opracowania naukowe dotyczące szeroko rozumianej historii [...]. Niemniej ważnym celem naszego przedsięwzięcia jest także upowszechnianie wiedzy o historii i kulturze naszych sąsiadów, których dzieje wiązały się nieraz tragicznie z dziejami naszej Ojczyzny.

Nadto w tym samym wprowadzeniu zaznaczono, że na łamach pisma drukowane będą artykuły, bibliografie, materiały źródłowe, recenzje oraz fragmenty dzieł z zakresu polskiej i światowej historiografii. Warunkiem opublikowania tekstu będzie jego wartość naukowa⁷¹. Na zawartość jedynego opublikowanego numeru „Raptularza” złożyły się rozprawy historyczne⁷² i tłumaczenia ze światowej historiografii⁷³.

Dorobkiem w postaci trzech edycji „Filozofii” poszczycić się mogli studenci skupieni w Kole Filozoficznym Studentów KUL. Tradycje tego koła sięgają wiosny 1919 r., kiedy to powstało Koło Filozoficzne, którego pierwszym kuratorem został ks. Idzi Radziszewski. Niezależnie od niego, w maju 1931 r. na lubelskiej uczelni powstało Koło Studiów Filozoficznych im. św. Tomasza z Akwinu. Działalność obu tych stowarzyszeń została przerwana wraz z wybuchem drugiej wojny światowej⁷⁴. Po wyzwoleniu zaś, w 1947 r. powołane zostało Koło Filozoficzne Studentów KUL im. św. Tomasza z Akwinu, które w pewnym sensie było kontynuatorem

⁶⁹ B. Wiaderny, Bernard Wiaderny [on-line]. Do: B. Centek. 18 Jul 2012, 16.14.33 [dostęp 18 lipca 2012]. Korespondencja osobista.

⁷⁰ S. Kowalik, *Zarys dziejów...*, s. 221–222.

⁷¹ *Od redakcji*, „Raptularz” 1988, nr 1, s. 2.

⁷² M. Adamowicz, *Koniec strajku. Analiza cybernetyczna procesu podejmowania decyzji*, „Raptularz” 1988, nr 1, s. 3–9; J. Feduszka, *Józef Kuraś „Ogień” i jego oddział zbrojny w latach 1945–1947 na Podhalu*, tamże, s. 10–16.

⁷³ T. Borowec („Taras Bulba”), *Armia bez państwa*, tłum. W. Romanowski, „Raptularz” 1988, nr 1, s. 17–43; N. Davies, *Granice*, tłum. K. Garbowski, tamże, s. 44–47.

⁷⁴ A. Szostak, J. Wiśliński, *Studenckie Koła Filozoficzne na KUL-u*, „Roczniki Filozoficzne” 1970, z. 1, s. 200–205.

obu przedwojennych organizacji, a którego pierwszym kuratorem został ks. prof. Józef Pastuszka. Przez pierwsze lata koło działało dość prężnie, jednak w 1950 r. zostało zmuszone przerwać działalność. W związku z zaistniałą sytuacją, życie młodzieży skupiło się wokół Zakładu Filozofii, gdzie organizowano dyskusje pogłębiające wiedzę filozoficzną. Z czasem ci młodzi ludzie swą naukową aktywność zaczęli uzewnętrzniać w dwóch czasopismach: „Filozofii” i „Przeglądzie Etycznym”⁷⁵. O ile popularność pierwszego cyklu „Filozofii”⁷⁶ oraz niskonakładowego „Przeglądu Etycznego”⁷⁷ nie budzi wątpliwości, inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku wznowień pierwszego z wymienionych pism, które miały miejsce w latach 1978–1983 i w 1987 r.

Po raz pierwszy „Filozofię” reaktywowano po niemal 22 latach od ukazania się ostatniego numeru pierwszej edycji. Tym razem oficjalny tytuł pisma, które ukazywało się jako wydawnictwo „tylko do użytku wewnętrznego”, brzmiał: „Filozofia (Nowa seria)”. Do poprzedniego cyklu periodyk nawiązywał nie tylko zmodyfikowanym tytułem, ale również podwójną numeracją.

Nowy komitet redakcyjny „Filozofii” tworzyli m.in. Włodzimierz Dłubacz, który przez pewien okres pełnił funkcję redaktora naczelnego, Wojciech Chudy, który początkowo figurował jako zastępca, a następnie jako redaktor i Janusz Gula pełniący obowiązki sekretarza. Nadto w zespole tym znaleźli się Stanisław Judycki, Anna Hasińska, Robert Polkowski, Grzegorz Grzechnik i Janina Polak. Opracowanie graficzne pisma zlecono Edwardowi Ferencowi, zaś funkcję kuratora pisma pełnili kolejno doc. dr Jan Czerkawski i dr Stanisław Kiczuk.

Podobnie jak w latach pięćdziesiątych pismo wydawane było w formacie 21 x 29,7 cm, zwiększono jednak nieco jego objętość, która tym razem wynosiła ok. 100 stron. Każdy kolejny zeszyt miał swój temat przewodni i tak ukazały się

⁷⁵ Formalnie Koło Filozoficzne wznowiło działalność w dniu 7 listopada 1957 r., tamże, s. 203, 205–206. Mimo że zarówno pierwsza edycja „Filozofii”, jak i „Przegląd Etyczny” nie były organami kół naukowych, autorka zdecydowała się napisać o nich z dwóch powodów. Po pierwsze pisma te tworzone były przez studentów, a mimo to miały charakter naukowy, po drugie zaś, kolejne edycje „Filozofii”, które stanowiły kontynuacje tej pierwszej z lat 1954–1956, wydawane już były przez wspomniane koła naukowe.

⁷⁶ Pierwsza edycja „Filozofii” przypadła na lata 1954–1956. Bibliograficzny opis tej edycji zob.: A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...*, [cz. 1], s. 314, poz. 70; więcej informacji nt. tego pisma zob. A. Szostek, J. Wiśliński, *Studenckie Koła...*, s. 206; W. Michalski, *Lubelskie czasopisma...*, [cz. 1], s. 57; tenże, *Czasopisma lubelskich studentów...*, s. 158; A.K. Waśkiewicz, *Czasopisma studenckie...*, s. 22–23.

⁷⁷ Opis bibliograficzny „Przeglądu Etycznego” zawiera m.in. bibliografia opracowana przez A.K. Waśkiewicz, zob. A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...* [cz. 1], s. 317–318, poz. 317; o piśmie tym traktują również niektóre opracowania nt. prasy studenckiej, zob. np. W. Michalski, *Lubelskie czasopisma...*, [cz. 1], s. 57–58; A.K. Waśkiewicz, *Czasopisma studenckie w PRL (zarys problematyki)*, [w:] *Prasa studencka...*, s. 29; tenże, *Czasopisma studenckie...*, s. 22–23; M. Miśkowiec, *Lubelskie czasopisma studenckie...*, s. 316.

zeszyty poświęcone takim zagadnieniom, jak filozofia marksistowska⁷⁸, twórczość młodych filozofów KUL⁷⁹, filozofia Jana Pawła II⁸⁰, formalne i ściśle regiony filozoficzne⁸¹, historiozofia i filozofia religii⁸². Każdy numer nowej serii „Filozofii” kończył się zapowiedzią tematyki numeru kolejnego. Zgodnie z zapowiedzią numeru 8 (16) z 1983 r., następny numer związany miał być z Rokiem Orwellovskim 1984, jednak ze względu na zdekompletowanie edycji, autorce nie udało się ustalić czy zapowiedź ta doczekała się realizacji. Wiadomo natomiast, że periodyk po raz kolejny został zawieszony⁸³ i reaktywowano go dopiero w 1987 roku. Pierwszy numer kolejnej — trzeciej już edycji „Filozofii”, ukazał się jako „Półrocznik Koła Filozoficznego Studentów KUL” i zaopatrzony był w dopisek „Materiały do użytku wewnętrznego”. Opublikowany został w objętości 89 stron i formacie swoich poprzedników. Kuratorami pisma zostali wówczas Krzysztof Wroczyński i ówczesny opiekun Koła Filozoficznego dr Piotr Jaroszyński. Zespołowi redakcyjnemu przewodniczył Mieszko Kardyni, zaś funkcję sekretarza pełnił Ryszard Puciato. Oprócz nich w skład komitetu weszli studenci drugiego i trzeciego roku filozofii teoretycznej. Autorem zamieszczonych zdjęć był J. Kolasa.

W otwierającym numer słowie wstępnym redakcja przypomniała tradycje „Filozofii” i wyraziła zamiar nawiązania do niej, napisano wówczas:

zmienne były dzieje przedsięwzięcia, które w podtytule przyjęło nazwę Pismo Koła Filozoficznego Studentów KUL — inne były to czasy i inne problemy, które wymagały

⁷⁸ Zob. nr 3 (11) z 1978 r. Na nr ten złożyły się takie prace jak: W. Chudy, *Czy marksizm jest filozofią plebejską?*, „Filozofia (Nowa seria)” [dalej: „Filozofia NS”] 1978, nr 3 (11), s. 52–65; J. Gula, *Teoria realizmu socjalistycznego*, tamże, s. 33–52.

⁷⁹ Twórczości młodych filozofów KUL poświęcony był nr 4 (12), ([*Zapowiedź*], „Filozofia NS” 1978, nr 3 (11), s. 89).

⁸⁰ Zob. nr 6 (14) z 1980 r., okazją do wydania numeru o takim charakterze była druga rocznica pontyfikatu Jana Pawła II; na numer ten złożyły się m.in. następujące opracowania: E. Wa we o, *Filozofia Karola Wojtyły w aspekcie metodologicznym*, „Filozofia NS” 1980, nr 6 (14), s. 35–44; W. Star na w ski, *Doświadczenia „Ja” według Karola Wojtyły*, tamże, s. 44–52; K. D z i e k a n, *Teoria psychoterapii a koncepcja świadomości Karola Wojtyły*, tamże, s. 77–91.

⁸¹ Zob. nr 7 (15) z 1981 r., okazją do wydania tego numeru była 50. rocznica opublikowania przełomowego dla metamatematyki i metalogiki oraz całej filozofii twierdzenia Gödla; numer ten zawierał takie materiały, jak: L. B o r k o w s k i, *O twierdzeniu Gödla*, „Filozofia NS” 1981, nr 7 (15), s. 5–11; U. Z e g l e Ń, *Krótki przegląd współczesnych kierunków semantyki*, tamże, s. 15–25; T. S z u b k a, *O tak zwanym paradoksie analizy. Uwagi wprowadzające*, tamże, s. 25–44.

⁸² Zagadnieniu temu poświęcony został nr 8 (16) z 1983 r. W numerze tym opublikowano m.in.: W. Z w o l s k i, G. V a n d e r L e e u w, *Fenomenologia religii*, „Filozofia NS” 1983, nr 8 (16), s. 6–12; M.A. C h u d a, *Dlaczego ateizm?*, tamże, s. 63–74; A.W. W a w r z y n i a k, *Wprowadzenie do filozofii dziejów*, tamże, s. 82–118; W. C h u d y, *Dlaczego należy studiować Hegla?*, tamże, s. 119–132.

⁸³ Poprzednia przerwa w wydawaniu pisma spowodowana była ogłoszeniem stanu wojennego w 1981 r. Złożony w grudniu tego roku numer ukazał się dopiero w drugiej połowie 1983 r. (*Post scriptum*, „Filozofia NS” 1981, wyd. 1983, nr 7 (15), s. 4).

natychmiastowych rozwiązań. Wszystko to spowodowało, że pismo ukazywało się nieregularnie, a skład redakcji ulegał zmianom.

Obecność na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL pisma studentów tego wydziału jest konieczna. Obecny numer jest pierwszym po kolejnej zmianie, w wyniku której pismo trafiło na powrót w ręce studentów. Specyficznym ukształtowane przez składy poprzednich redakcji, w ostatnich latach prowadzone przez Wojciecha Chudego, pragnie kontynuować tradycje pisma studentów⁸⁴.

Na łamach tego numeru znalazły się wywiady z twórcami filozoficznej szkoły lubelskiej⁸⁵, artykuły⁸⁶, fragmenty tłumaczenia książki J. Maritaina pt. *La philosophie morale*⁸⁷, streszczenia prac magisterskich powstałych na Wydziale w roku akademickim 1985/1986⁸⁸, doniesienia z życia studentów KUL⁸⁹ oraz wykaz nowości wydawniczych⁹⁰. W zamierzeniu redakcji materiały te miały stać się wyznacznikiem ram następnym numerów „Filozofii”, na które składać się miały stałe działy, a wśród nich artykuły, tłumaczenia klasycznej literatury filozoficznej, streszczenia prac magisterskich, kronika wydziału oraz dział recenzji i omówień nowości wydawniczych⁹¹.

Wspomniany wyżej „Przegląd Etyczny” ukazywał się w latach 1955–1958. Z inicjatywy skupionych przy tym piśmie studentów, w roku akademickim 1956/1957 powołane zostało Koło Nauk Społecznych, którego statut zatwierdzony został w 1958 roku⁹². Stowarzyszenie to w lutym 1965 r. wydało pierwszy numer dwumiesięcznika pt. „Studencki Przegląd Społeczny”, który stanowił pewnego rodzaju kontynuację „Przeglądu Etycznego”⁹³. Kolejnym periodykiem stworzonym przez studentów filozofii, były powołane w czerwcu 1966 r. „Zagadnienia Filozofii Przy-

⁸⁴ *Od redakcji*, „Filozofia” 1987, nr 1, s. 3.

⁸⁵ Zob. np. *Wywiad z Prof. S. Swieżawskim*, „Filozofia” 1987, nr 17, s. 12–18; *Wywiad z O. Prof. M.A. Krąpcem*, tamże, s. 19–35; *Wywiad z Ks. Prof. M. Kurdziałkiem*, tamże, s. 36–46.

⁸⁶ Zob. np. A. Pakuła, *Istota teatru wg Henri Gouhiera*, „Filozofia” 1987, nr 17, s. 60–77.

⁸⁷ Jacques Maritain, *La philosophie morale* („*Filozofia moralna*”), tłum. D. Moric, A. Barwicka, „Filozofia” 1987, nr 17, s. 48–59.

⁸⁸ Zob. np. M. Boużyk, *Przedmiot relacji religijnej w ujęciu Leszka Kołakowskiego*, „Filozofia” 1987, nr 17, s. 78–79; J. Sroka, *Mit a religia wg Cassirera*, tamże, s. 80–81.

⁸⁹ Zob. np. *Z działalności Koła Filozoficznego Studentów KUL*, „Filozofia” 1987, nr 17, s. 82–84; *Kronika*, tamże, s. 85.

⁹⁰ *Nowości wydawnicze*, „Filozofia” 1987, nr 17, s. 86–88.

⁹¹ *Od redakcji*, „Filozofia” 1987, nr 1, s. 4; omówiony numer nie był ostatnim, autorce jednak nie udało się ustalić, czy numer następny ukazał się w okresie objętym cezurą lat 1944–1989, wiadomo jedynie, że nr 1 (23) ukazał się w roku 1993 (*Katalog prasy lubelskiej*, cz. 1, Lublin 2004, s. 141, poz. 602).

⁹² A. Chruszczewski, *Organizacje akademickie KUL...*, s. 148.

⁹³ Opis „Studenckiego Przeglądu Społecznego” zawiera m.in. bibliografia: A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...*, [cz. 1], s. 335, poz. 185; nt. tego pisma traktują również m.in. następujące prace: W. Michalski, *Lubelskie czasopisma...*, [cz. 1], s. 61–62; tenże, *Czasopisma lubelskich studentów...*, s. 165; A.K. Waśkiewicz, *Czasopisma studenckie...*, s. 26; tenże, *Czasopisma studenckie w PRL (zarys problematyki)*, s. 34; M. Miśkowiec, *Lubelskie czasopisma studenckie...*, s. 316.

rody”⁹⁴. Czasopismo to było organem Koła Naukowego Studentów Filozofii Przyrody KUL, które powstało w roku akademickim 1965/1966, z działającej dotychczas w ramach Koła Filozofów sekcji filozofii przyrody⁹⁵.

Własnego czasopisma doczekało się również zawiązane w 1956 roku⁹⁶ Koło Naukowe Psychologów Studentów KUL. Już pod koniec tego roku ukazał się pierwszy zeszyt wydawanego *dla użytku wewnętrznego na prawach skryptu* „Biuletynu Psychologicznego”, który od 1962 r. wychodził jako „Biuletyn Koła Naukowego Studentów Psychologii”⁹⁷.

W drugiej połowie lat osiemdziesiątych, własne czasopismo pt. „Zwrot” utworzyli również zacy skupieni w Kole Naukowym Studentów Historii Sztuki KUL im. M. Walickiego. Koło to powstało w 1947 r. jako Koło Historyków Sztuki Słuchaczy i Absolwentów KUL, a w 1949 r. nawiązało współpracę ze Związkiem Kół Historyków Sztuki i uczestniczyło w zjeździe tego Związku⁹⁸. Pomysł pisma zrodził się jesienią 1987 r. i „po «wielu przejściach» ukazał się pierwszy numer”⁹⁹ półrocznika. W otwierającym drugi numer słowie wstępnym redakcja wymieniła cele, jakie zamierza realizować za pośrednictwem „Zwrotu”. Napisano wówczas, że w ten sposób członkowie Koła pragną pobudzać i rozwijać pasje naukowe oraz zainteresowania historią sztuki, wspierać inicjatywy badawcze, zapoznawać z dorobkiem naukowym zarówno pracowników, jak i studentów, przytaczać poglądy wybitnych historyków i teoretyków sztuki, prezentować refleksje nad sztuką oraz donosić o wydarzeniach z życia artystycznego. W dalszej części twórcy pisma zaznaczyli, że celem ich „nie jest wydawanie pisma naukowego”, ale stworzenie takiego organu, w którym znajdzie się

miejsce na naukowe omówienia, ale również na esej, rozmowę, tekst artysty, wiersz, czy też prace plastyczne młodych osób. Ma ono pobudzić do myślenia, działania i być

⁹⁴ „Zagadnienia Filozofii Przyrody” odnotowane zostały m.in. przez bibliografię A.K. Waśkiewicza, zob. A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...*, [cz. 1], s. 336, poz. 196; nt. tego pisma traktują nadto następujące prace: W. Michalski, *Lubelskie czasopisma...*, [cz. 1], s. 62–63, tenże, *Czasopisma lubelskich studentów...*, s. 165; A.K. Waśkiewicz, *Czasopisma studenckie...*, s. 26; M. Miśkowiec, *Lubelskie czasopisma studenckie...*, s. 316.

⁹⁵ A. Chruszczewski, *Organizacje akademickie KUL...*, s. 148.

⁹⁶ A KUL, Koło Studentów Psychologii 1969–1989, t.b.s., Sprawozdanie z działalności Koła Studentów Psychologii KUL (bez daty).

⁹⁷ Pismo to odnotowane zostało m.in. przez bibliografię A.K. Waśkiewicza, zob. A.K. Waśkiewicz, *Bibliografia...*, [cz. 1], s. 318, poz. 96. Więcej na jego temat zob. W. Michalski, *Lubelskie czasopisma...*, [cz. 1], s. 60. W jednej z prac autorki podana została informacja, że w 1986 r. studenci psychologii wydawali również czasopismo pt. „Raporty Sekcji Psychologii” (B. Centek, *Naukowe i popularnonaukowe czasopisma Lubelszczyzny w latach 1944–1989*, Warszawa 2012, s. 120, 302), jednak w trakcie prac nad niniejszym artykułem wiadomość ta została zweryfikowana, jak się okazało wydawnictwo to nie było dziełem studentów, ale pracowników naukowych KUL.

⁹⁸ A. Chruszczewski, *Organizacje akademickie KUL...*, s. 145.

⁹⁹ *Od redakcji*, „Zwrot” 1987, nr 1(2), s. 4.

może pisania [...]. „Zwrot” ma być rzeczywistym zwrotem, odwrotem od marazmu, ku działaniu, robieniu czegoś. Jest propozycją „zabawy w robienie pisma”, które ma uczyć nas i czytelników¹⁰⁰.

Łącznie udało się opublikować trzy numery pisma, przy czym numer 2 (3) za drugą połowę 1988 r. wydany został w roku 1989¹⁰¹. Inauguracyjny zeszyt pisma wydrukowano w formacie 21x29,7 cm i w nakładzie 50 egzemplarzy, zaś dwa następne w formacie 14,8x21 cm i nakładzie wynoszącym 90 sztuk. Objętość poszczególnych zeszytów wynosiła odpowiednio 63, 84 i 79 stron.

Pismo wychodziło pod kuratelą dr hab. Elżbiety Wolickiej. Funkcję redaktora naczelnego powierzono Piotrowi Kosiewskiemu, obowiązki zastępcy pełnił Ryszard Kasperowicz, zaś sekretarzem została Bożena Piątkowska. Opracowaniem graficznym zajęła się Urszula Marciniak. Oprócz tych osób w zespole redakcyjnym znaleźli się: Wojciech Goczkowski, Beata Tamborska i Artur Tanikowski. Nadto z pismem współpracowali: Joanna Figuła, Juliusz Gałkowski, Jarosław Giemza, Elżbieta Ignaciuk, Małgorzata Krasnodębska, Roland Witold Manowski i Elżbieta Wójcik.

Na łamach „Zwrotu” zwrócono uwagę na szereg zagadnień związanych z historią sztuki¹⁰², przytaczano wywiady¹⁰³ oraz publikowano tłumaczenia materiałów anglojęzycznych¹⁰⁴. Stałą rubrykę pisma stanowił dział felietonów¹⁰⁵.

Grupę periodyków wydawanych przez „kulowskie” koła naukowe zamyka „Wokanda. Pismo Koła Naukowego Prawników KUL”. Koło to powstało w 1919 r. i funkcjonowało jako odrębna organizacja bądź też wspólnie z Kołem Prawników

¹⁰⁰ Tamże, s. 4.

¹⁰¹ *Od redakcji*, „Zwrot” 1988, nr 2 (3), s. 4.

¹⁰² Zob. np. J. Giemza, „*Niech modlitwa wznosi się jak kadzidło*” czyli o liturgii bizantyjskiej, „Zwrot” 1987, nr 1 (1), s. 6–14; T. Chrzanowski, *Opisanie ruin Krzyżtoporu*, tamże 1987, nr 1 (1), s. 14–17; E. Wolicka, *Głos w sprawie „kryzysu sztuki sakralnej”*, tamże 1987, nr 1 (1), s. 23–28; R. Kasperowicz, *Sarbiwski a sztuki plastyczne*, tamże 1988, nr 1 (2), s. 30–50; R.W. Manowski, *Nurt mistyczny w sztuce polskiego średniowiecza*, tamże 1988, nr 2 (3), s. 9–19; T. Chrzanowski, *Wizerunek kultowy — pomiędzy narracją a symbolem*, tamże 1988, nr 2 (3), s. 33–40.

¹⁰³ „...nic nie może być pominięte”. Z Tadeuszem Konwickim o Alfredzie Lenicy rozmawia Piotr Kosiewski, „Zwrot” 1988, nr 1 (2), s. 51–57; „*Jestem artystą po końcu świata*”. Spotkanie z Jerzym Nowosielskim, tamże 1988, nr 2 (3), s. 41–47.

¹⁰⁴ Zob. np. E. Wind, *Sztuka i anarchia*, przeł. R. Kasperowicz, „Zwrot” 1987, nr 1 (1), s. 28–49; E. Panofsky, *Historia sztuki jako dyscyplina humanistyczna*, przeł. E. Ignaciuk, tamże 1988, nr 1 (2), s. 5–29; P. Crossley, przeł. M. Kruk, *W poszukiwaniu ikonografii architektury średniowiecznej*, tamże 1988, nr 2 (3), s. 20–32.

¹⁰⁵ Na dział ten złożyły się m.in. następujące prace: J. Gałkowski, *Średniowieczne korzenie renesansowego humanizmu — wrażenia po lekturze*, „Zwrot” 1987, nr 1 (1), s. 52–55; Z. Warpechowski, *Z domu i dla domu, czyli o sztuce polskiej*, tamże 1988, nr 1 (2), s. 72–76; R. Gustaw, „*Grupa Trzech czyli Tercet Nadęty*” na podstawie rozmowy z Januszem Szpytem, tamże 1988, nr 2 (3), s. 73–78.

Studentów KUL tworzyło jedno koło ogólnowydziałowe¹⁰⁶. Głównymi inicjatorami pisma byli Marek Grzelaczyk i Marek Urbański, a z czasem dołączył do nich Paweł Kawarski. Ten redakcyjny zespół pracował pod kuratelą prof. Wiesława M. Chrzanowskiego i prof. Adama Strzembosza. W latach 1986–1988 wydano łącznie siedem numerów wspomnianego czasopisma. Ukazywało się ono w postaci powielanego maszynopisu o formacie 21x29,7 cm, w objętości od 11 do 18 stron i nakładzie ok. 6 egz.¹⁰⁷ Udostępniane było za pośrednictwem ściennej gabloty, a także w czytelnich zakładowych prawa, historii i socjologii. Na łamach „Wokandy” publikowano przedruki artykułów z wydawnictw podziemnych, informowano o bieżących wydarzeniach z życia Wydziału i Uniwersytetu, jak również zamieszczano rozprawy o charakterze naukowym — dotyczyły one m.in. takich zagadnień, jak bioetyka czy kara śmierci¹⁰⁸.

Powyżej zaprezentowanych zostało łącznie 26 pism, jakie ukazywały się pod patronatem studenckich kół naukowych KUL. Wiele z nich szybko okazało się efemerydami, ale nierzadko też były to przedsięwzięcia o trwałym charakterze. Najpłodniejszym pod względem wydawniczym okazało się Koło Polonistów Studentów KUL, które wydawało 9 tytułów prasowych (4 nieznane), na drugim miejscu uplasowało się koło filozofów (6 periodyków, w tym 2 nieznane bibliografom), dalej Koło Historyków Studentów KUL (5 czasopism, w tym 4 nieznane) i Koło Pedagogiczne (1 lub 2 nieodnotowane w bibliografiach tytuły). Pozostałe z wymienionych stowarzyszeń wydawały po jednym tylko tytule — z czego pisma Koła Anglistów, Koła Studentów Filologii Klasycznej, Koła Naukowe Studentów Psychologii zostały zarejestrowane w bibliografiach, zaś pisma wydawane przez Koło Naukowe Studentów Historii Sztuki i Koło Naukowe Prawników zostały pominięte. Prezentacja ta z pewnością nie wyczerpuje tematu, niemniej jednak w pewnym stopniu uzupełnia listę obrazującą dorobek wydawniczy kół naukowych KUL z lat 1945–1989.

¹⁰⁶ A. Chruszczewski, *Organizacje akademickie KUL...*, s. 147.

¹⁰⁷ Taki nakład podaje praca W. Rotarskiego (W. Rotarski, *Materiały...*, s. 5), jednak zdaniem ówczesnego redaktora pisma — Marka Grzelaczyka mógł on być nieco większy. (Rozmowa telefoniczna z M. Grzelaczykiem z dnia 27 sierpnia 2012 r. Notatki w posiadaniu autorki pracy).

¹⁰⁸ Te ostatnie drukowane były w formie materiałów pokonferencyjnych, powstałych w wyniku zorganizowanego pod egidą Koła Sympozjum poświęconego karze śmierci (Rozmowa telefoniczna...).

Bibliografia

Bibliografie

- Bibliografia czasopism i wydawnictw zbiorowych 1958*, Warszawa 1960.
Bibliografia czasopism i wydawnictw zbiorowych 1959, Warszawa 1962.
Bibliografia czasopism i wydawnictw zbiorowych 1960, Warszawa 1962.
Bibliografia czasopism i wydawnictw zbiorowych 1971, Warszawa 1974.
Bibliografia Czasopism i wydawnictw zbiorowych 1972–1974, Warszawa 1978.
Bibliografia Lubelszczyzny 1944–1964, cz. 1, Lublin 1967, cz. 2, Lublin 1974.
Bibliografia Lubelszczyzny 1965–1970, Lublin 1982.
Bibliografia Lubelszczyzny 1971–1975, Lublin 1994.
Bibliografia Lubelszczyzny 1976–1980, Lublin 2004.
Bibliografia Lubelszczyzny 1981–1985, Lublin 2006.
Bibliografia Lubelszczyzny 1986–1990, Lublin 2007.
Bibliografia prasy polskiej 1944–1948, Warszawa 1966.
Bibliografia wydawnictw ciągłych 1976–1980, Warszawa 2004.
Bibliografia wydawnictw ciągłych 1981, Warszawa 1984.
Bibliografia wydawnictw ciągłych 1982, Warszawa 1987.
Bibliografia wydawnictw ciągłych 1983, Warszawa 1990.
Bibliografia wydawnictw ciągłych 1984, Warszawa 1992.
Bibliografia wydawnictw ciągłych 1985–1989, Warszawa 2006.
Bibliografia Wydawnictw Ciągłych Nowych, Zawieszonych i Zmieniających Tytuł 1985–1994, Warszawa 1996.
Katalog czasopism lubelskich, oprac. H. Wolska, Lublin 1974.
Katalog prasy polskiej, pod. red. J. Burczaka, Warszawa 1957.
Katalog prasy polskiej, Warszawa 1960.
Katalog prasy polskiej, Warszawa 1963.

Opracowania

- Chruszczewski A., *Organizacje akademickie KUL w latach 1944–1968*, „Więź” 1968, cz. 1, nr 9, s. 141–149.
Gomoliszek J., *Uniwersyteckie pisma studenckie w Polsce w latach 1945–1989*, Toruń 2011.
Katolicki Uniwersytet Lubelski w oczach wychowanków. Założenia wspomnienia sprawozdania, pod red. Mariana Rechowicza, Lublin 1958.
Kunowski S., *Z przeszłości studenckich kół naukowych KUL*, „Zeszyty Naukowe KUL” 1962, nr 4, s. 146–155.
Prasa studencka (Materiały na seminarium „W kręgu studenckiej prasy nieprofesjonalnej”), pod red. A. Bucka, Zielona Góra 1980.
Czasopisma studenckie 1945–1970, [cz. 1], pod red. A.K. Waśkiewicza, Warszawa 1975.

- Czasopisma studenckie 1971–1976*, [cz. 2], pod red. A.K. Waśkiewicza, Warszawa 1977.
- Prasa lubelska. Tradycje i współczesność*, pod red. J. Jarowieckiego, Lublin 1986.
- Rotarski W., *Materiały do bibliografii czasopism studenckich na KUL-u*, cz. II, 1982–VI 1988, „Volta” 1989, nr 2, s. 8.
- Smosarski J., *Afisz w bramie*, „Więź” 1960, nr 9, s. 156–161.
- Szostak A., Wiśliński J., *Studenckie Koła Filozoficzne na KUL-u*, „Roczniki Filozoficzne” 1970, z. 1, s. 200–208.
- Waśkiewicz A.K., *Czasopisma studenckie w PRL*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1972, nr 4, s. 17–32.

